

Zavetja Babilona

mednarodna razstava

9. 11. 2017–1. 2. 2018

KIBLA PORTAL, MMC KIBLA, artKIT

Maribor, Slovenija

Bivanje je življenje. Kakršnokoli, znotraj, v stavbah, blokih, hišah, šotorih, zemljankah, iglujih, provizoričnih, začasnih ali trajnejše postavljenih prostorih, v prikolicah, avtohišah, modulih, laboratorijih, vesoljskih postajah, hramih in palačah ipd., ali zunaj, na planem, pod milim nebom na zemlji, v vodi ali v zraku. Bivanje je tudi eksistenca, obstoj, ki zgolj biološko pojmovanje življenja razširja in vanj vnaša določene pomene in dimenzije, hkrati pa ga reducira na individualni nivo in ga »pooseblja«. Na kakršenkoli in katerikoli način, bodisi v smislu obstoja znotraj neke skupine, družbe, sistema, bodisi borbe za obstoj, ki seveda pomeni konflikt, zavračanje agresije z obrambo. Temu smo priče tudi v številnih aktualnih primerih, od vojn, imperializma in kolonializma, do ekonomskih oziroma gospodarskih spopadov, ki imajo praviloma socialne posledice, saj želijo s prevlado podjarmiti čim širše ljudske množice, jih znivelirati na nivo potrošnika in jim čimbolj zmanjšati njihove pravice.

Projekt Tvegaj spremembo se skozi razstavo Zavetja Babilona ubada prav z vprašanji bivanja in obstoja. Nemara je čas, da v tem duhu obudimo vprašanja eksistencializma, ki se je dosledno zavzemal ne samo za svobodo posameznikov in posameznic ter enakopravnost ljudi in raznih socialnih slojev, ampak tudi za avtonomijo vsakogar in pravico do izražanja. Četudi so časi drugačni, postaja kontekst identičen: preživetje.

Babilon kot zgodovinsko dejstvo, napolnjeno z mitologijo, simbol starodavne civilizacije, romantična ideja sožitja ljudi, ras, ver, jezikov, kultur je skozi dosedanje umetniške postopke in dela predvsem idealistična ideja, temelječa na številnih literarnih delih in likovnih upodobitvah. Nekoč neodvisno mesto-država, ob dveh rekah, Evfratu in Tigrisu, z lšarskimi vrati, visečimi vrtovi in najbolj znamenitim stolpom v izgubljeni zgodovini je bil vedno na udaru kapitala in politike z drugačnimi sredstvi. Zdi se, da je danes svet bolj globalen kot v preteklosti, dasiravno nas

prav usoda Babilona prepriča v nasprotno, kar je sicer jasno že od pamtiveka. Človek je vedno kot vse ostalo živeče iskal najboljše možnosti za preživetje.

Razstava Zavetja Babilona se osredotoča na osebne umetniške izkušnje, izhajajoče iz samosvojih prostorov razmišljanja in ustvarjanja umetnic in umetnikov, njihovih naravnih okolij in kultur, v katerih delujejo. V osnovi gre za prebivanje, preživetje, migracije in druge procese v sodobnem svetu, ki ga ne definirajo zgolj zemeljske izkušnje, ampak pogleduje tudi proti alternativnim oblikam bivanja v vesolju, na drugih planetih, v sosednjih galaksijah in v oddaljenih ozvezdijih. Čeprav je zaenkrat edino človeku prijazno okolje naš planet, se skozi umetniško percepcijo zarisujejo najrazličnejše forme potencialnih bivališč, telo, obleke, naselja, hiše, odnosi ipd., ki predstavljene z raznimi mediji zastavljajo osrednjo temo razstave. Kot pove naslov, lahko zajame zgodovinski vpogled, sedanjo perspektivno, ali pa futuristično vizijo in jo poda z umetniško kodifikacijo na katerikoli način.

Ko govorimo o zavetjih, pravzaprav govorimo o osnovnih človekovih pravicah, zato lahko idejo zavetij povežemo tudi in predvsem z varnostjo. Zavetja so kraj, kamor se lahko skrijemo, kamor gremo, da dobimo občutek, da smo na varnem. Kjer ni niti ne-varno niti nevarno. V svoj prostor, ki je lahko tako mentalen in virtualen kot realen in fizičen. Toda niti tam ne najdejo varnosti, ker v njihovo intimo kukajo mnogo bolj sofisticirane oči in diagnosticirajo njihovo notranjost, hotenja, želje, misli. Prav tem dvojnostim razstava Zavetja Babilona nastavlja ogledalo.

In išče pot naprej, pogleda tudi za ogledalo, skuša vanj vstopiti kot Alica v čudežno deželo in odkriti tisti svet za zaveso, katere odgrinjanje je povsem naša, osebna stvar, prepuščena lastni izbiri in hotenju, pripravljeno spustiti se v to dogodivščino, ne meneč se, kaj za njo obstaja, prihodnost je ali kot da je ni (**Ivana Ivković**). Razkrivanje novih, drugačnih svetov je eno prvobitnih poslanstev umetnosti. Izhajanje iz

stvarnega pa začetek prehoda v nad-stvarno, v stanje umetniškega doživljanja, ki ima bodisi vzrok bodisi posledico v ustvarjanju ali pa dojemanju oziroma sprejemanju umetniškega. Le-to sestavljajo nešteti postopki delovanja, od katerih se vsak prične iz notranjosti, iz sebe (**Marko Jakše**).

Umetnost se vedno znajde v več vlogah (**Vlado Gotvan Repnik**), s katerimi izhaja iz takšne ali drugačne stvarnosti, (nekateri bi dodali) in nestvarnosti, a dejstvo je, da si po svojstvenem obravnavanju katerega koli segmenta realnosti z umetniškimi sredstvi skozi umetniške metode sestavlja svoj svet. Preoblikovanje obstoječega, fizičnega se z imanentno kodifikacijo vzpostavi kot nadstvarno, metafizično, izza-fizično, s čimer potrjuje svojo izjemnost, enkratnost in neponovljivost, kar nemara še najbolj izpričuje Heraklitova (c. 535 – c. 475 pr.n.št.) misel, „nikoli ne moreš dvakrat stopiti v isto reko.“ Gre za misel filozofa, a lahko jo argumentira tudi fizika, ki z raznimi izračuni znanstveno formulira svet kot naravno sosledje vzrokov in posledic, ki jih skuša postaviti v modele in določiti urejenost sveta. Vprašanje je le, kam se postavimo in od kod opazujemo (**Lujo Vodopivec**).

Gledanje iz notranjosti, najpogosteje v dihotomiji telesa in duha, premalo izpostavlja srce kot nemara tisto naše najbolj osebno in intimno (**Bojana Kržanec**) in verjetno tudi najbolj eksplozivno, kar ne more biti podvrženo nadzoru. O nadzoru telesa in duše ni dvoma, saj sta v nenehni obdelavi določenih družbenih struktur, ki si ta privilegij jemljejo za lasten cilj delovanja (**Ema Kugler**).

Fizis, telo umetniškega dela, je njegova pojavnost v raznih medijih – slika, kip, fotografija, namestitev, intermedija, avdio-vizualne vsebine (**PureH, Trevor Brown, Borut Kržišnik in Simon Svetlik**), glasba (Irena Tomažin) video in film (**Isabelle Arvers**), literatura, performans (**Peter Purg**), aplikacija (**Petra Kapš**), radio (**Simon Macuh**) – in oblikah, od katerih so nekatere bolj ali manj kanonizirane, druge pa raziskovalne in eksperimentalne, a še vedno določene z medijem samim. Preskok znotraj nekega medija ali celo izven njega je iluzija, pa tudi značilnost umetnosti, da je ustvarjanje umetnosti pravzaprav bivanje samo. Ko izbrane elemente sestavimo v umetniško delo, jim nastali prostor odpre njihovo življenjsko okolje, v katerem se spajata fizično in metafizično. Prav ti spoji so inherentni umetnosti, da presega vsakdanjost utečene (**Metka Kavčič**).

Jezik je eno največjih in najmočnejših zaklonišč človeštva in tudi eden od temeljev Babilona, govorni in pisani (**Huiqin Wang**). Osnovno sporazumevalno sredstvo nas zbližuje z drugimi, ki nas razumejo, in oddaljuje od tistih, s katerimi se ne razumemo. Kot smo v lastni pisavi pismeni, smo v hipu v drugi pisavi lahko nepismeni. Pri tem se nemalokrat uporabi še ločevalna sintagma 'kulturne razlike', v katero se

meče vse, kar nas predvidoma razlikuje, čeprav smo dejansko enaki med enakimi, ljudje, bivajoči na skupnem planetu. William S. Burroughs je v romanu iz leta 1962, Vozovnica, ki je eksplodirala (The Ticket That Exploded) predstavil koncept jezika kot virusa od drugod, „jezik je virus iz zunanjega vesolja (Language is a virus from outer space), kot okužbe, ki skozi resnično in virtualno odklepa prostor 'simulirane realnosti' (**Magdalena Pederin**).

Odpiranje prostorov realnosti je pogostoma virtualno početje, v katerem se 'naši' in 'nenaši' prostori spleto v palimpsest osebnih simulacij lastnih predstav, kdo smo, kje in kako živimo in kaj si zamišljamo, da tvori to okolje in tako konstituira našo realnost, v kateri ogolele arhitekture bivajo same zase (**Igor Anđelić**).

Sestavljeni samo iz elementov, ki jih najdemo v vesolju, se lahko dojemamo bodisi kot zvezdni prah bodisi kot bitja iz krvi iz mesa bodisi kot ljudje. Skupnega imamo več kot neskupnega, tako v fizičnem kot nefizičnem svetu, politično-ekonomskih sistemih, državnih ureditvah. Od blizu je vsaka država enaka, vladajo enaki sistemi, vzpostavljene so identične strukture (**Matjaž Tancič**). Ideologija, ideološki aparat je samo izmišljotina za vsakdanjo rabo, da se lahko ustvarjajo sovražniki in netijo konflikti, da se svet odvija po zakonih Heglove (27. avgust 1770 – 14. november 1831) dialektike, soobstoja teze in antiteze, da pride do sinteze, večnih nasprotij, da sploh obstajamo, sprememb in preobratov, nenehnega kroženja oziroma spiralnega razvoja.

Umetnost, kolikor je v fazi nastajanja individualno in intimno početje, postane s stvaritvijo družbena aktivnost, ki s svojo javno pojavnostjo zadobi angažirano socialno vlogo, ne glede ali ravno glede na to, česar se dotika (**Marjetica Potrč**). Če sta politična in ekonomska realnost nedvomno dela družbenega, iz njega črpa svoj obstoj, umetnost to realnost razširja in pravzaprav konstituira družbeno.

Najenostavneje si to ponazorimo s kulturno dediščino, temeljno doktrino civilizacije, ki skuša ohranjati 'večno' in pozabljati 'efemerno'. Umetnost v tem tke tudi povezave z naravnim in znotraj samosvojega ekosistema odpira najrazličnejše teme, ki sestavljajo trikotnik umetnost – narava – družba. Vse je povezano, je paradigma, ki jo umetnost nenehno manifestira, znanost pa skozi fizikalne zakone dokazuje.

Simbioza živega (vse je živo, neživo ne obstaja) je ustvarila vesolje in svet in nas, umetnost je vnesla smisel; to simbiozo zastavljajo razni nivoji komunikacije znotraj celovitega ekosistema in procesov sodelovanj v raznoterih razmerjih, ki jih moremo zaznati (**Saša Spačal in Mirjan Švagelj**). Različnosti so dejstvo, od našega zavedanja je odvisno, koliko jih upoštevamo v kompleksnosti danega prostora in emocionalnih stanj, ki smo jim podvrženi, ne ozirajoč se na

osebne preference lokalnega ali globalnega dojema nja okolja in nas samih v njem ter obremenjenostmi s številnimi družbenimi in sistemskimi dejavniki, ki jih lahko dojamemo tudi kot represijo ali pripadnost k določeni skupnosti (**Sabina Štumberger**).

Kakorkoli je umetnost v kateremkoli mediju fizično početje, je po vsebini povsem metafizični akt, ki se vzpostavlja preko zakonov fizike, nad njimi bi bilo težko zapisati. Išče nove dimenzije, ki povezujejo preteklost in prihodnost, kjer se preoblikujejo razmerja med ljudmi in neljudmi, se spušča na začetek vesolja v povezavi z neizogibnimi geološkimi procesi, nevidnimi strukturami, geo-travmami in globokim časom in postaja izmišljena vizualna meditacija o sodobni znanosti in presečišču večjih sistemov moči in politike želje. Lahko je merilo za ogromne kopenske in kozmične sile: evolucijo, črne luknje, biosfero, magnetna polja, fotone, kristale, minerale in gravitacijske valove (**Emilija Škarnulyte**).

Ali pa se postavi kot odločna akcija posameznika proti vsem sistemom. Sistem je antipod individualnosti in med njima poteka neizprosni boj do konca, v katerem ni pomembna prevlada, ampak svoboda, ki je edino, za kar se lahko zavzema umetnik, posameznik, slehernik (**Petr Pavlenski**). Kar je v splošni resigniranosti upor proti sistemu umetniška akcija, je v nekem drugem okolju dokumentiranje prostora in bivanja, ki se sesuva pred našimi očmi in ušesi in nam jemlje možnost(i) izbire. Preostane samo življenje ali smrt, pri čemer preživetje pomeni tudi migracijo, odhod, umik povzročen politično ali vojaško oziroma vojno, ki je opustošila kraje, bivališča in ljudi; malo prostora ostane alegoriji, zato je toliko bolj trpka, ko uporablja simbole popularne kulture in sporoča v globalni ikonografiji (**Tammam Azzam**).

Človeško telo, bitje kot osrednji objekt umetniškega dogodka se vzpostavi kot središče, okoli katerega kroži ves svet, kot obroč, ki se vrti okoli telesa: navidez nebogljen in ranljivo, a vendar dostojanstveno in odločno, da zmore (pre)živeti tudi prizadeto in ranjeno in se pri tem še igrati, čeprav je igra boleča in kruta (**Sigalit Landau**). Kakor da bi telo s svojimi hibami, ki je podvrženo dolgotrajni, kontinuirani, vsakodnevni obdelavi, terapijam, zdravljenju nosilo smisel našega obstoja, izkazujoč njegove individualne in socialne dimenzije, ki jih omogoča znanost in realizira ustvarjanje (**Damir Pečnik aka D'SUN**). Telo kot naše primarno zavetišče razgrne vzdržljivost, vztrajnost in zmožnost bivanja v še tako ostrih, tudi ekstremnih pogojih, ima izjemno sposobnost prilagajanja zunanjim in notranjim vplivom, ob poškodbah se zaceli.

Kot se lahko zaceli tudi razsut prostor, opustošeno okolje, zapuščeno bivališče, če se vanj nastanimo in ga uporabljamo ali si ga kar zgradimo iz najdenega, nabranega, recikliranega materiala (**Branislav Nikolić in Boban Mladenović**). Umetniška intervencija naj-

bolje revitalizira celotne soseske, predele, četrti, saj jim z ovsebinjanjem povsod po svetu vdihuje novo življenje, najsi gre za Afriko, Evropo, Azijo, Ameriko, Avstralijo in še kje. Vzpostavljanje prostorov, fizičnih in idejnih, novih in prenovljenih, jih prikazati in opozarjati nanje, je eno osnovnih poslanstev in delovanje umetnosti v procesih, ki jih ustvarjalnost sproža. Kot vest, ki nam kaže lasten rep (**Sandra Požun**). Ali tudi kot reminiscenca preteklega, ki obstaja na gladini zavesti, v kateri se pridobljeno in naučeno mešajo z doživetim, informacije se po sinapsah izmenjujejo in kreirajo krajino našega praspomina, sestavljenega iz najrazličnejših dražljajev in predstavljenega v podobotvorju zavednega in nezavednega, zavesti in podzavesti, na osebnih in na kolektivnih ravneh, tujosti in domačnosti, žitja in tihožitja (**Gašper Capuder**).

Babilonski stolp je nedvomno ena najpopularnejših podob kolektivne zavesti. Danes je ta predstava estetizirana in izrazito romantična, a hkrati skoraj srhljivo osamljena (**Narcis Kantardžić**). Kjer se trkata mit in zgodovina, se rojevajo zgodbe, ideologije in religije, družbeni sistemi pa propadajo, da bi se vzpostavili novi politični sistemi. V času medmrežja in vsega, kar nam ponuja in golta ta medij, je nadzorovanje najbolj razširjena dejavnost, smo pod stalnim nadzorom sistemov obveščevalnih služb, ki lahko prestrezajo vso našo komunikacijo. Skoraj iluzorno je govoriti o intimi, ki razgaljena pluje po številnih informacijskih kanalih, medtem ko živimo, delujemo in ustvarjamo v javnosti iz naših individualnih, intimnih inspiracij (**Aleksandra Farazin**).

Militantnost vladajočih in vnema, s katero ščuvajo ljudi v spopade, je vseprisotna od vekomaj, danes se le zdi intenzivnejša zaradi navidezno večje povezanosti sveta in hitrega pretoka informacij po mrežah neskončnih distribucijskih kanalov, skozi katere ne samo generirajo ampak prikrojujejo informacije in z njimi manipulirajo, da nas lahko preganjajo. Estetizacija motiva je naloga umetnosti, a v estetiki militaristične predmetnosti, ki nam prek svetovnega spleta ponuja najrazličnejše digitalizirane datoteke, vklopi naš družbenokritični odnos do prostor-časa, v katerem smo (**Jure Zrimšek**). Kolektivno kot zavedno ali nezavedno, kot povsem fizično sobivanje,

sodelovanje, soustvarjanje je identiteta družbe, ki gradi na intimi posameznika in posameznice, toda ne v smislu fizičnega izhoda iz družbe, ampak tvornosti v njej in stalne povezanosti, zato je dvomljiv psihični, mišljenjski pobeg iz skupnosti.

Družbeni sistem gradi identiteto, vezano na podobo, ki je ključna pri vzpostavljanju sistema v vsej njegovi širini, še najbolj in največkrat pa uporabljena za nadzor na ljudmi, zato jo – ko ne obstaja – generirajo tudi iz DNK ali proti nadvladi sistema kot stalnega sprožilca konfliktov ubirajo obratno pot razgrajevanja,

raztelesenja in raz-nadzorovanja (**DivinaMimesis**). Ti sistemi proizvajajo ujetnike in begunce. Politika in spori, spopadi, vojne nam omejujejo in definirajo parametre bivanja, določajo primernost določenih prostorov in postavljajo ovire dostopnosti do njih, ki jih izpostavlja umetnost, da bi presegli ločnice (**Ana Vujović**). 'Individualizem' je sinonim neobrzdaniosti za podjarmljanje ljudi, navideznih posameznic in posameznikov, ki so le segmentirani glede na določene parametre, starostno skupino, spol, spolno opredeljenost ipd. in na njihove afinitete, da postanejo gnetljiva masa.

Mitologija bivališča kot umika v svojo sredino in vase nas pesti že od pradavnine, se vleče skozi vso preteklost. Umik v intimo seveda obstaja, a to je tisti notranji, racionalni in emocionalni umik, kakršnega premoremo. Vsako delovanje v okolju je tudi svojevrstno družbeno delovanje, ki je lahko tudi intimno, a hkrati tudi javno in potemtakem del družbe in družbenega (**Agnes Momirski**). Umetnost je najbolj intimna in osebna tudi, ko postane javna, saj izvira iz osebne inspiracije, ustvarjalnosti, dojemanja in vseh tistih intimnih reči, ki omogočajo, da smo, v sedanjosti. Umetnost je iluzija in resnica hkrati še od časov, ko je vsa zemlja imela en sam jezik in isto govorico, preden so se jeziki zamešali in ljudje več ne razumemo govorce drug drugega, bivamo pa še vedno skupaj in bomo tudi v prihodnosti.

Peter Tomaž Dobrila

Razstava Zavetja Babilona je del velikih mednarodnih dogodkov štiriletnega projekta Risk Change / Tvegaj spremembo (2016–2020), ki ga sofinancira program Ustvarjalna Evropa Evropske Unije. KID KIBLA podpira Mestna občina Maribor in Ministrstvo za kulturo Republike Slovenije.

KID KIBLA je članica M3C (Mreže multimedijskih centrov Slovenije); mednarodne platforme X-OP Izmenjava operaterjev in producentov; in Mreže centrov raziskovalnih umetnosti (McRU). KID KIBLA je bila leta 2008 odlikovana s priznanjem EMF za odličnost v multimediji, srebrnim Evropskim pečatom.

Razstavljajo

Igor Andjelić (SI)
Tammam Azzam (SY)
Gašper Capuder (SI)
D'SUN (SI)
Aleksandra Farazin (SI)
Ivana Ivković (RS)
Marko Jakše (SI)
Narcis Kantardžić (SI)
Metka Kavčič (SI)
Andrej Koruza, Jan Krmelj, Gašper Torkar, Nika Erjavec (DivinaMimesis) (SI)
Bojana Križanec (SI)
Ema Kugler (SI)
Sigalit Landau (IL)
Agnes Momirski (SI)
Branislav Nikolić (RS)
Petr Pavlenski (RU)
Magdalena Pederin (HR)
Marjetica Potrč (SI)
Sandra Požun (SI)
Vlado G. Repnik (SI)
Saša Spačal, Mirjan Švagelj (SI)
Emilija Škarnulytė (LT)
Sabina Štumberger (SI)
Matjaž Tančič (SI)
Lujo Vodopivec (SI)
Ana Vujović (RS)
Huiqin Wang (SI), Bo Mai, Liana Saje Wang
Jure Zrimšek (SI)

KIBLA PORTAL, Valvasorjeva ulica 40, Maribor, Slovenija

Odpiralni čas: torek–sobota: 15.00–19.00
(odprto samo v času razstav)

Za vodene ogledje se najavite na kibla@kibla.org

KiBela / MMC KIBLA, Ulica kneza Koclja 9, Maribor, Slovenija

Odprto: ponedeljek–petek: 9.00–22.00, sobota 16.00–22.00

artKIT, Glavni trg 14, Maribor, Slovenija

Odprto: torek–petek: 10.00–13.00 in 17.00–19.00
sobota: 10.00–13.00